14

DISSERTATIO
MEDICA INAUGURALIS
DE

BYZANTINA VARIOLARUM INSITIONE.

QUAM,
ANNUENTE DEO TER OPT. MAX.
Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,
D. HERMANNI OOSTERDYK SCHACHT,
A. L. M. PHIL. ET MED. DOCTORIS, HUJUSQUE THEOR. ET PRACT. PROFESSORIS ORDINARII,
NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI *Consensu, & Nobilissimæ* FACULTATIS MEDICÆ *Decreto,*
PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis ritè ac legitimè consequendis,
Publico ac Solemni Examini submittit

ANTONIUS LE DUC, Constantinopolitanus.
Ad diem 29. Julii. 1722. hora locoque solitis.

Frustrà vitium vitaveris illud,

Si te aliò pravum detorseris.

Q. Horat. Flac. Satyr. lib. 2.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud JOHANNEM ARNOLDUM LANGERAK,

ILLUSTRISSIMO ET *AMPLISSIMO*

VIRO

D. D. LUCCÆ CHIRICO,

PRO SERENISSIMA RAGUSÆORUM

REPUBLICA

APUD AULAM OTTOMANICAM.

CONSULI

INCLYTÆQUE NATIONIS BRITTANICÆ

PRIMO INTERPRETI

COGNATO ET TUTORI SUO DILECTISSIMO

Hanc dissertationem, in amoris, reverentiæ, & grati animi tesseram, sacram facit

ANTONIUS LE DUC,
AUTHOR

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS DE BYZANTINA VARIOLARUM INSITIONE.

§. 1.

ariolas, ex ſingulari quâdam aëreæ Atmoſpheræ diatheſi, tamquàm ex causâ, primùm natàs, communicato tum ſuo aliis corporibus contagio, longè ſeſe latèque inter homines diffundere, notius eſt, quàm ut pluribus exponam. Quàm fœdo etiàm horribilium ſymptomatum apparatu ſtipatæ incedant, quotque crudeles paſſim ſtrages exèrceant, nimis certè aliquandò frequens, triſtiſque experientia docet.

§. 2. Hominem autem omnem, solum, & semel illis affici Thomas Willisius asservit; rarum, & inusitatum naturæ prædicans eventum, si vel numquam vel semel in easdem quispiam inciderit. Clarus itidem Diemerbroek non modò solis hominibus, sed ferè omnibus adeò communes voluit variolas, ut paucos mori dicat, qui vivi ab iis aliquando non tentati fuerint. Princeps sanè Practicorum & Observatorum fidissimus Sydenham hoc ipsum testatur, cum Variolas nemini parcere affirmet, cujuscunque demum ætatis is fuerit, nisi priùs hoc morbo laboraverit, non excipiens tamen illos, quos adulterinum variolarum genus, ad hunc morbum nihil attinentium, prius obsederit.

§. 3. Etsi verò nulla tantorum virorum, circa fatalem hanc (ut ita dicam) hominibus necessitatem, qua omnes ferè variolis semel ægrotare coguntur, monumenta extarent; integræ tamen Gentes, inevitabilem quasi hanc ipsis competere sortem, satis, & ultrò comprobarent: raros enim inter Europœos inveneris, qui aliquandò dirum illum affectum se passos denegent, rariores verò longè, qui plus semel Variolis laboraverint.

§. 4. Salutis hinc communis interesse videtur, ut apta huic morbo extirpando auxilia inveniat conservatrix illa Humanæ incolumitatis, artium omnium, prout hodiè exculta habetur, amœnissima, Medicina.

§. 5. Si tempora spectes à quibus inter homines variolas grassari extra omne dubium ponitur, sique authores qui de iisdem commentati sunt, recenseri audias, certum te dices hæc (§. 4.) quidem efficacissima haberi, quæque sævissimi morbi non tantùm progressum, sed

ſed & ortum inhibeant: hos tamen ſi lubet, & vacat perlege: miraberis ſanè non aliam Recentiores, quàm vetuſtiſſimos in curatione ejus methodum adhibuiſſe: omnem quippè conatum, omne artis auxilium in hoc unum ſemper intenderunt, ut variolas ad ſuppurationem deducerent: magnum ſe quid præſtaſſe, ægrumque è faucibus orci eripuiſſe rati, ſi quas ſibi Natura, dum internum hoſtem profligare conatur, injurias infert, ipſi ſuis remediis ſaepiſſimè accelerent.

§. 6. Quàm anceps verò ſit & dubius, methodi hujus eventus, in Malignioribus præſertim variolis, vel indè patet, quod non æquè ſemper naturæ vires pro lubitu moderari medicus queat: ſæpè enim furentis nimium impetum irritus per antiphlogiſtica compeſcere tentabis: ſæpe languentem nimis in caſſum per ſtimulantia excitare conaberis: ægerque interim vitam cum morte commutat, Naturà nimirùm, dum maximè intenditur, ſeipſam perimente; vel eâdem nimis inermi hoſti ſuo cedere coactâ.

§. 7. Sed dabo lubens, Medicum ferventis, irritatæque vitæ furorem ſic cohibuiſſe, ut feliciter ad ſuppurationem deducta ſint, corpus totum fœdantia, exanthemata. Ideòne tamen ægrum periculo vacare, optatoque portu ſecuritatis confidere credes? Quantum herclè à vero diſtas? Ipſum blandientis ſanitatis inditium; illæ, quas tanto conamine excitaſti puſtulæ, triſtiorem longè mox ſecùm trahent malorum cateruam. Vix enim purulentâ materie diſtentæ aliquamdiu cutem obſedëre, quin neceſſariam corpori Perſpirationem impediant. Sed quæ peſſima non hinc oriuntur Symptomata? Nova ſtatim, ſed ſæviſſimæ indolis mox accendetur Febris, quæ humores à prægreſſo fervore febrili jam ultra labefacta-

tos, iteratâ hâc exagitatione peſſundat. Sæpè etiam purulenta materies à bibulis extremarum venarum oſculis abſorpta, & circuitui humorum de novo comiſſa prout in hanc vel illam partem à vi vitæ transfertur, varios ſemper, ſed noxios valdè morbos creat. Si ad illam, quæ propria animæ ſedes dicitur, quæque revera Functionum Animalium vera eſt ſcaturigo, ſi ad Cerebrum, inquam, determinetur, delirantem ilicò, mox & furentem ſpectabis ægrum: quo quidem caſu quid de vita ſperandum? ſi Pulmones, Pneumaticum illud reſpirationis organum, eadem materia obſederit, impeditum iri mox vitalem humorum fluxum, proximùmque ultimum diem ægro, ſi cauſarum vitæ ſis peritus; facilè prædices. Prohibet, quam mihi in hac diſſertatione propoſui, brevitas, ne omnes effectus ex illo pure, prout ad varia loca fertur oriundos, ſingulatim proſequar: liquido tamen innoteſcunt iis, qui cujuslibet partis munus edocti, dictam cauſam illi applicandam concipient.

§. 8. Hæc (§. 5. ad 8.) quidem acri ſuo ingenio perpendens, Celeberrimus Hermanus Boerhave (ſplendidiſſimum & præcipuum hujus Academiæ lumen, Præceptor omni reverentia colendus) aliam medicis, quàm in variolis ſequi deberent, viam indicavit. Caſtam ille ſeveramque Sapientiam profeſſus, eam tantùm in morborum curatione, Methodum ſectatur, quæ in cauſarum ablatione conſiſtit. Id ipſum ille in variolis tentandum ſuadet, quæ cum à miaſmate venenato (§. 1.) excitentur, ſi quidem huic oppoſitum inveniretur, in ipſis incunabulis peſſimus ille morbus extingueretur. Hoc verò aliquandò inventum iri ſolidiſſimis comprobat

bat argumentis. Utinam ipſe tanto frui poſſet otio, ut in illud indagaret: quemadmodum nunc Rempublicam Medicam, ſic tum omne genus humanum ſibi devinciret.

§. 9. Cum tamen nondum detur nobis tam felicibus eſſe, ut ſuſceptum corpore venenum per antidotum enervare queamus, id ſaltem ex ejusdem Clariſſimi Viri monitu, ad minimam varioloſi contagii ſuſpitionem eſt enittendum, ut id in effectu ſuo iners reddatur: Quò ſanè ſpectat univerſalis illa antiphlogiſtica Methodus quam in ſuis Aphoriſmis propoſuit (§ 1393. 4. 5.) idem laudatus, nec ſine veneratione unquam nominandus author. Hinc etenim noxium illud miaſma diſſipari poſſet: omniaque indè oriunda mala præcaveri.

§. 10. Feliciſſimo cum ſucceſſu plures ſic curaſſe, fide omni digniſſimus ipſe teſtatur. Sed talem reverà requiri in variolarum primo ſtatu methodum, accurata hujus morbi contemplatio indicat. Neque enim aliud exhibet, perfecta ejus in dicto ſtatu idea, quàm liquidorum velocitatem auctam à ſtimulo inflamatorio. Quis verò medicorum, in morbo, quem Inflamatorium agnoſcit reſolutionis viam negligens, ſuppurationem tentabit? Nemo unquam in Pleuritide v. g. id cogitabit. Quidni igitur idem in variolis fiat? Venenum Varioloſum ex ſe ipſo nullam (prout ſenſibus indicare poſſumus) vel ſolidis vel fluidis inferre labem, niſi à vita ipſa actuoſum fiat, alibi proponam (§ 37) Hinc ubi per dictam methodum illam penitus labefactaveris, ſpes eſt, vel iners reddi venenum, vel cum eductis humoribus expelli. Bella ſaltem quæ moviſſet vita impedies, ſimulque triſtem malorum faciem præcavebis. Solis autem ratio-

tiociniis certam hanc methodum non initti, verùm experimentis etiam confirmari, præter Celeberrimi dicti Viri teſtimonia, fidem quoque faciunt caſus interdum obſervati, ubi Medicus ægrum variolis laborare neſcius, hancce adhibuit methodum, illumque incolumem priſtinæ ſanitati reſtituit.

§. 11. Sed altas nimis in medicorum mentibus radices egiſſe videtur præconcepta ſemel, de antiqua in curandis Variolis methodo, opinio, quàm ut tam facilè evelli queat; deplorando ſanè humanæ infirmitatis argumento, cum deteriora ſæpius, dummodo veterum authoritate fundata ſequi malint homines, quam nova licet rationi & experientiæ congrua.

§. 12. Cum igitur nondum ad debellandum Varioloſum contagium certum detur Antidotum; priſca verò ſuppurationis via periculo ſit ut plurimum plena, & nova Clar. Profeſſore Boerhave indicata methodus tam felicibus haud æque undique firmetur ſucceſſibus, ut à prudentiſſimis medicis recepta ſit, & in uſum revocata; non incongruum fore duxi, ſi Inſititiam Variolarum Prophylaxim paucis verbis hic proponerem, ut ſi Variolas multis effugere non liceat, illas ſaltem ſine diſcrimine contrahant.

§. 13. Hujus tota virtus in eo eſt, ut inſtillato vulnuſculis quibuſdam inflictis varioloſo pure, variolas excitet in iis qui nunquam anteà illis laboraverant. Multi operationem illam Tranſplantationem vocant, alii Inoculationem, plurimi Inſitionem, Græci verò hodierni φηλιασμα appellant, vocibus nimirùm metaphoricé acceptis. Quæcunque ad hanc methodum, prout Byzantii exercetur, proprio experimento per-

pertinere novi, candido animo, & brevi sermone exponam; ut nulla vel minima circumstantia neglecta, æque utilis aliis etiam evadat, ac mihi olim profuit. Antequam tamen id peragam, pauca circa Locum ubi primùm Inoculatio celebrata fuit, differere fert animus.

INSITIONIS HISTORIA.

§. 14. Ferunt nonnulli, Asiaticis quibusdam Gentibus, ut Circassis & Georgianis, à vetustissimis etiam temporibus usitatam fuisse hanc operationem, quod ut negare non ausim, utpotè qui numquam Regiones illas perlustraverim, sic certus affirmare possum Thessaliæ toti vulgarem illam hoc tempore esse. Thessala reverâ mulier Religioni Græcæ addicta, è patria Byzantium profuga, prima ejus in Amplissima urbe experimenta cœpit. Vafra quidem illa & astuta, ut ignaris hominibus magis artem suam commendaret, arcanum hoc summum, nulloque pretio persolvendum, licet in patria sua commune, sibi tantum à B. Virginis Fano revelatum prædicabat; utque fidem dictis adderet, numquam nisi cruciatim vulnuscula, (quæ mox infligenda dicam) excitabat: verba quædam etiam submissâ voce in speciem Religionis (quasi propitium sibi Revelatricis numen invocaret) inter operandum insusurrabat: cereos insuper binos seriò semper à singulis, quibus variolas inoculaverat, expetebat; asserens se illos in patriam mittere, ut ante aram Virginis arderent: sed hæc sanè non nisi apud ignaros, pondus habebant. hinc

Hinc utcunque illa myſterium ſuum in initio prædicaret, ſeque Divino numine afflatam diceret, raro quidem, nec niſi inter vulgares homines artem ſuam exercere potuit: diu quoque ſic tecta, & inter humiles duntaxat ſerpendo progreſſa foret, niſi lethaliter anno quodam graſſantibus Epidemicis variolis, à nobilioribus etiam quibuſdam Græcis, ut in filiis ſuis operationem tentaret, vocata fuiſſet: felicem enim in illuſtri exemplo mirati eventum, unanimi ferê conſilio Græci omnes inoculationem in uſum revocarunt. Armeni etiam, (quorum ingens eſt numerus in vaſtiſſima urbe) felicitate ſucceſſus excitati, id ipſum fecere; tandemque & Europæi omnes (qui Franci communi voce appellantur,) ad idem conſilium adducti ſunt: ſic ut à plurimis annis paſſim & ubique apud omnes Chriſtianos Byzantii degentes, ſine ullâ formidine, & fauſto ſemper cum eventu inoculatio exerceatur. Omnes autem hi mulierem dictam ut inoculationem inſtitueret, adhibebant, & ab illa etiam in me celebrata eſt: hinc methodum ejus, & cautelas, quas obſervabat, aperiam.

VARIOLAS INOCULANDI METHODUS.

§. 15. Quicunque variolas vult ſibi per inoculationem excitare, ille quo tempore id peragat, attentus animadvertat: non enim omne Græcæ illi operatrici in Byzantino clymate aptum adhanc inſtituendam

dam judicabatur tempus: sed hyeme tantum nec non autumno interdum illam exercebat. Cur autem non æque Vernalis tempestas conduceret, nulla quidem ratio indicat; ejus quippè placida temperies benigniores excitatura videretur variolas; in hâc re tamen potius experimentis acquiescendum crediderim, quam vitam alicujus in discrimen jacere. Æstas perniciosissima illi habebatur, quod non mirum erit ei, qui variolas populariter grassantes illo anni tempore sœvissimas, & maxime periculosas esse ex praxi novit.

§. 16. Utcunque alii velint mulierem illam nullo habito discrimine operationem suam celebrasse in utroque sexu, & variæ ætatis, ac Temperiei hominibus; illam tamen subjectum in quo inoculatio instituenda erat, accuratè distinxisse pro comperto affirmare possum. Quod ad sexum non adeò ingentem admittebat differentiam; viris tantum (ubi coetera fuerint paria) strictiorem diætam præscribebat. Ætatem verò adeò considerabat, ut infantibus duntaxat, & pueris excitaret per artem suam variolas: in adultis nonnisi coactam se id prestare dicens: per multiplicem edocta experientiam hos longè pejoribus conflictari symptomatibus; nemo quamvis & ex illis per inoculationem sit mortuus. Nec minus se cautam circà varia hominum Temperamenta gerebat. Robustis, calidis, & Plethoricis rarò nec sine timore insitionem instituebat, hâcque semper cum regula, ut qui repletioris essent habitus, corpus antea evacuarent; qui fortioris compagis, hanc prius debilitarent; qui calidi nimis, ii per diluentia & laxantia moderatam acquirerent temperiem. Cacochymicos verò, & eos qui aliis morbis detinebantur, aggrediebatur sponte num-

B quam,

quam, pulchre ſanè monens, eos priùs à ſuis morbis curandos, quam ut de novo acquirendo ſint ſolliciti.

§. 17. Si unquam ulla, hic certè ſumma rerum non naturalium habenda ratio; in victu præſertim ſtrictiſſimum obſervandum eſt regimen. Solebat Græca mulier non tantùm peractâ jam operatione, ſed pluribus antè illam diebus omnem carnis cujuſcunque uſum rigoroſiſſimè vetare, quodque mirùm in hiſce regionibus videbitur, juſculum etiam ejus, utcunque tenue, numquam inoculatis concedebat; cujus quidem rei cauſa eſt, quod omni tempore non à medicis tantùm, ſed ab idiotis obſervatum ſit ibidem, omnium rerum putreſcentium uſum noxium valdè eſſe in omni calido morbo; vel & in illis periodicis Febribus, quæ ab alcali ortum habent: conſtat ſanè vulgari experientiâ, neminem qui jam per 40 dies ſit liber à tertiana ovum unum comedere, quin in tertianam iterùm incidat. Levia hinc illa dabat decocta ex farinaceis pro cibo, & leguminoſas herbas. Pro potu tenues ex hordeo ptiſanas, Vini verò & omnium ſpirituoſorum hauſtum ut lethalem prohibebat. Hæc diæta utcunque auſtera nimis, inoculatis tamen religioſè ſervanda eſt, triſtiſſima enim aliquando neglectæ hujus regulæ viſa ſunt exempla.

§. 18. Quod ad aerem ſpectat, talem illa ægris ſuis concedebat, qualem ex præjudicio omnes in variolis requiri contendunt, calidum ſcilicet, quem variolarum eruptionem promovere putant. Feneſtras hinc omnes non tantum, & januam, ſed minimas quaſque rimulas tam accuratè claudendas curabat, ut nullus aeri novo in cubiculum (per ignem ſatis anteà calefactum) acceſſus

cessus daretur. In tali verò hypocausto quietam vitam degere ægrum jubet à primâ inoculationis die ad quadragesimam usquè, nullum ante id tempus ex eo permittens discessum. Hanc ipse methodum à sanâ ratione multùm aberrantem, tantùm abest ut approbem, quin quin potiùs, ut perniciosam, multorumque malorum causam damnare, (ex monitu Celeb. Boerhavii) consuevi. Aer etenim ille ità tùm calefactus, in eodem semper loco detentus, rarescens hinc, & variolosi corporis exhalationibus prægnans, quid boni, precor, præstare posset? an non potiùs hinc suffocatio timenda esset? vel & pejor malorum series ex morbosa, & corruptâ atmosphærâ? Sed si calorem tam necessarium ad promovendas variolas credant, cur calidâ æstatis tempestate, maximè illæ sunt periculosæ? si verò propter calorem noxiam æstivam temperiem variolosis agnoscant; cur eundem calorem in media hyeme ægris illis adhibent? Meritò sanè hinc suspicandi locus non aliam ob causam, pejùs aliquandò se habere eos, qui cæterùm ex temperamento, ætate, & reliquis requisitis, ut placidè variolas contrahant, dispositi videntur.

Audivi esse qui velint ægrum statim lecto damnari: id nemo Byzantii se vidisse dicat: ipse non antè quartum diem, quo ægrotare cœpi, me lecto composui; eumque deservi quamprimum maturescentibus pustulis nullo jam malo detinebar.

§. 19. His ita prædispositis optima & idonea ad inoculendas variolas materia inveniri debet. Sumitur illa ex pure Variolarum: & in eà eligendâ hasce dicta mulier cautelas adhibebat. (a) Pus illud non ex quocun-

que varioloſo, ſed ex eo duntaxat qui variolis populariter graſſantibus correptus ſit, elici debet (b) Æger, ex quo pus illud ſumitur, Variolis quas diſtinctas appellant, non confluentibus, laboret, opus eſt (c) Curandum ſemper, ſi quidem fieri poſſet, ut æger ille non adoleverit. (d) Obſervandum etiam an ipſe æger alio quodam morbo laboret, quibusſve crucietur malis, cum variolis ægrotat; ſi graviora quippe vexarent illum ſymptomata, numquam inde excipiendus varioloſus fomes. (e) Variolæ, ex quibus pus eliciendum, jam ad maturitatem, ſeu ſuppurationem converſas eſſe, oportet.

Ut autem pus illud ſibi compararet Græca operatrix, acu ferrea, vel argenteâ vulgaris formæ, apicem variolæ binis prioribus digitis comprehenſæ, pertundebat, leviterque puſtulam comprimendo expreſſum cotentum pus in ſubjectum vaſculum inſtillabat. Solebat verò eas tantùm variolas ſic pertundere quæ extrema quatuor corporis occuparent. Vaſculum tum benè tectum operculo quodam, & ſinu ſuo fotum ſecum gerens ad eum cui inſitionem inſtitutura erat, quam citiſſimè properabat, curans nimirùm, ne per interpoſitam moram materies illa iners reddita, minus quoque operationi idonea fieret, hinc numquam ultra 12. dies illam ſervare ſolebat.

§. 20. Illi jam præſens operatrix, paucas, ut dixi (§. 14.) preces fundit: tùm acu ferreâ octo vulnuſcula totidem corporis partibus ſucceſſivè infligebat. Primum quidem ſummæ fronti ad viciniam capillorum, eò præcisè loci qui utraque ejus extrema æqualiter interjacet: alterum mento, bina ad utramque genam illi earundem parti quæ zygomati proxima eſt. Totidem etiam quatuor extremis inurebat vulnera, ſuperioribus

bus nimirum, bina propè metacarpum, & duo pariter infimis non procul à metatarso. Hæc vero hoc ordine semper excitabat, ut in facie crucis effigiem, in artubus Redemptoris plagas referrent, hoc sibi etiam injunctum in revelatione contendens, quasi sanè ex tali vulnusculorum dispositione, non verò à causis aliis physicis successus insitionis penderet. Mihi sex tantum loca pertundenda curavi, nullam pedibus inferri passus læsionem, sed non ideo minus feliciter variolas contraxi.

In inferendis hisce vulneribus, acum, parti in situ plano spectatæ sic adigebat, ut obliquè, non verò ad normam in eam penetraret, tum acum ipsam sursum elevans imposita integumenta vi facta lacerabat, eamque hærentem adhuc cruentæ plagæ in gyrum circumrotabat, ut major continui solutio fieret.

Mirum sanè Doctos alias viros, qui de Inoculatione scripsere, dixisse: in musculis potius, quàm in carnosis locis excitanda esse hæcce vulnuscula: quid enim per carnosas partes intelligant, cùm à musculis illas distinguunt, me nescire fateor; non aliam enim Recentioribus anatomicis carnis nomine indigitari substantiam præter muscularem in confesso est apud omnes. Hinc male quoque se expresisse videtur, qui carnosiora pungi vult loca: quippe numquam tàm altè penetrat acus ut musculos tangat, præsertim si ad mentum & ad brachia fiat operatio; solà enim cutis cum pinguedine, & cuticula vulneratur: hinc illos voluisse crediderim, vulnera illa instituenda esse ubi crassior est panniculus adiposus: quod reverà egregium monitum est, ne vas quoddam, aut tendo in pertusione lædatur.

§. 21. Dolor vix ullus in hac operatione sentitur,

ſi quidem ex me de aliis judicare liceat: nec mirum ſanè, cum tam parva læſio tam celeriter parti non nimis neruoſæ inferatur. Sanguis ſtatim ad guttas aliquas effluit, ſed mox ſponte ſuâ ſiſtitur, extremis nimirum & minimis tantùm vaſculis leviter læſis.

§. 22. Tum fomitem varioloſum (detecto vaſculo, quo continebatur,) eâdem illâ acu, qua vulnera excitaverat in pertuſa loca inſtillat, intruſamque materiem eodem inſtrumento in ipſo vulnere quàm accuratè commovebat; ut per omnem vulneris ambitum, ſecretoſque ejus receſſus materia ſeſe inſinuaret: hujus verò non niſi una vel altera guttula ad quodlibet vulnuſculum intruditur. Quo in ſingulis vulneribus peracto, hæc vaſculo quodam concavo, operiebat: adultis, in illis tantùm partibus quas veſtes tegunt, ne ſcilicet ab illarum attritu materies averreretur: junioribus verò ubique, ne manibus pertuſa loca ſcalperent, fomitemque diſſiparent; tumque ſuperinductâ faſciâ partes ligabat. Mihi tantùm manus hoc apparatu ornatæ fuere: qui tollitur ubi pus inſtillatum jam exſiccatum in vulnere apparet.

§. 23. En ſimpliciſſimam methodum, quâ mulier illa utens fauſto ſemper eventu in millenis hominibus Byzantii variolas excitabat: in qua deſcribenda cum ne vel minimam circumſtantiam mihi notam omiſerim, tædioſus fortè quibuſdam videbor, qui ex minimis maximos ſæpè pendere ſucceſſus, ignorant. Id ipſe eo animo feci, ut ſi aliquandò apud alias gentes eadem in uſum revocanda foret, ex cognitis omnibus hiſce cautelis, agendi etiàm regulas juxtà Regionis diverſitatem ſibi conſtruerent. Notus eſt Byzantii Medicus, qui hanc operationem celebraturus, præſcriptas in victu,

&

& cæteris regulas negligendas prædicans, pessimè sibi institutam in quibusdam insitionem cessisse, acerrimè doluit.

§. 24. Hisce jam positis circà operationem, videndum nunc paucis, quo tempore, quibusve cum symtomatibus variolas suscitet insertum per insitionem intrà corpus variolosum venenum.

TEMPUS ERUPTIONIS IN INSITITIIS VARIOLIS.

§. 25. Non unam omnibus, sed variam diversis hominibus contingere naturam, norunt omnes, qui vel mirabiles in facie hominum occurrentes varietates attenti notarunt. Quælibet enim pars faciei similis licet dicatur alteri parti alterius hominis, numquam tamen perfectè illi respondet: unde & harum omnium partium aggregatum totum quoddam efficit, vultum scilicet, qui etsi aliis similis appareat, in multis tamen ab iisdem differt. Quod autem in externis oculus ipse videt, id sanè in internis longè magis obtinere Medicina demonstrat: solidis equidem & fluidis omnes constamus, immensum tamen aliquandò unius hominis solidorum compages ab alio distat. Hinc tamen est, quod eadem corpora in iisdem licet circumstantiis à binis hominibus assumta, rarò intrà idem tempus effectus suos edant: variis scilicet potentiis variè in idem objectum agentibus. Binos specta Bacchi sacra celebrantes, unus citius altero temulentus evadet. Id ipsum revera patet in iis quibus excitatæ sunt per ino-

cu-

culationem variolæ; una enim licet omnibus adhibita methodus fuerit, non eodem tamen tempore omnibus erumpunt. His etenim ipsâ primâ die, aliis secunda, tertiâ aliis, quartâ, quintâ, sextâ, vel & aliis septimâ efflorescunt: hâc tamen semper sub distinctione, ut quibus citius apparent, illis etiam sint pejores; quibus serius, illis mitiores: hinc quæ septimâ tantum die emergunt omnium sunt mitissimæ. Quibusdam nullæ novæ exsurgunt variolæ, sed sola insitionis loca in exanthemata abeunt; qui tamen nnmquam variolis epidemicè grassantibus correpti fuere. Semel accidisse fertur, ut ex communicato per inoculationem contagio nullæ apparuerint variolæ; merito tamen credidere quidam, quod cum esset infans, qui passus erat operationem, materiæ insertionem impediverit. Hic postea variolis epidemicis laboravit; sed notandum, inflicta etiam ipsi vulnuscula immutata mansisse, nec abiisse in pustulas.

Mihi quarto die apparuerunt variolæ.

Videnda nunc sunt quæ in insititiis variolis occurrunt,

SYMPTOMATA

§. 26. Prout discrepant eruptionis tempora, sic quoque differunt quæ in diversis hominibus ex Insititiis variolis symptomata profluunt; longe tamen mitiora sunt omnibus, quam in epidemicis variolis. Prosequar verò illa juxta integrum morbi decursum.

In primo morbi statu, cum nimirum recenter fusce-

fceptum contagium naturam irritat, aliquis fubindè horror & rigor corripit corpus: mox humorum circum euntium, fequitur turba auctaque velocitas, fed rarò nimia, aut violenta. Dolor quidem ut plurimum occupat caput, fed levis: rarò fefe per reliquas partes extendens. Ille autem dolor qui circa fcrobiculum cordis in vulgaribus variolis fentitur, quique fere Pathognomicum eft variolarum fignum, numquam in Infititiis obfervatur. Moleftum etiam illud, ægrofque adeò vexans fymptoma, Anxietas fcilicet, (imminentis ut ita dicam mortis fenfus, ab auctâ cordi refiftentiâ) numquam fere ægros inoculatos affligit. Pauciffimi (nullos dixerim) naufeam patiuntur, & vomitum. Epilepticos infultus infantibus acceffiffe hactenus nemo vidit.

Me quidem ad tertii diei initium levis capitis dolor corripuit, mox febris accenfa eft: noctu leviter deliravi, quarto verò apparentibus puftulis optimè habui.

Egregiè autem notatum video in Epiftola Dn. Emanuellis Timoni ad Nobiliffimum, & Doctiffimum Dn. Woodward, anno quodam cum immaniter graffarentur Byzantii confluentes ex Epidemia Variolæ, eos etiam qui inoculationem paffi erant, gravioribus affectos fuiffe malis: cujus rei nullam licet rationem addat, id tamen à deteriori contagio neceffario ab illis Variolis fufcipiendo fluxiffe fatis evidens apparet. Contagii enim indoles prout mitis, vel acerba eft, variè fané agit.

Notatu etiàm maximè dignum eft, omnes illos, qui pleni erant habitus, vel quorum compages valida eft, vel & qui calido temperamento præditi erant, longè plus & pluribus cum fymptomatibus hoc morbi decur-

ſu ægrotaviſſe. Id reverà mihi conſtitit in Puella nobili per affinitatem mihi conjuncta, quæ 17. ætatis ſuæ anno ubi ultimum incrementi punctum attigerat, hincque primam collegerat Plethoram, timens ne graſſantibus corriperetur Variolis, inoculationem ſibi inſtituendam curavit: graviſſimè illa laboravit, cum ingenti Febri, atque delirio: ſummo quoque capitis dolore torquebatur.

§. 27. Abſoluto hoc morbi ſtatu quem contagii jure optimo vocat Celeberrimus Prof. Boerhave, parva hinc & inde apparent rubicantia quædam puncta, quæ ſenſim augentur, tument, & Variolæ fiunt: Hæ ut plurimùm benigniſſimi ſunt genii: ſpectantur enim magnæ, à ſe invicem diſtantes, numero ut plurimum paucæ: quibuſdam decem, viginti aliis, aliis 30 contingunt, raro 100 rariſſimè ad 200 accedunt. Mihi tantum ſexdecim erupere: binæ ad faciem, reliquæ per pectus & dorſum diſperſæ. In dicta verò Domicella tanto quidem erant numero, ut corpus ferè totum integrè fœdarent.

In hoc morbi ſtatu, qui Inflammatorius eodem authore dicitur, nulla ferè ſunt, iis qui variolas tam paucas, & mites habent, ſymptomata: utpote quæ in epidemicis variolis ab inflammatione generali cutis, impeditiſque hinc circulatione, & Perſpiratione pendent: In inſititiis nulla cutem obſidet talis inflammatio, hinc nec nova ſequi poteſt malorum ſyndrome.

Si verò & in Inſititiis Variolis tàm numeroſa corpus occupent exanthemata, eadem ferè ſpectantur & in his ſymptomata, ac in confluentibus, cum ſimiles cauſæ ſimilem ſemper producant effectum; mitiora tamen

illa

illa ſunt in Inſititiis, quia varioloſum virus mitius eſt illis.

Nobilis illa puella quæ tàm copioſas ex Inſitione variolas habuerat, peſſimè ſe hoc in ſtatu habuit: Febri enim iterum ſummâ, delirio, anxietate, & ſimilibus ſymptomatibus correpta fuit.

Ipſe, cum tàm paucis puſtulis ornarer, nihil horum paſſus ſum.

§. 28. Inſititiæ Variolæ feliciſſimè ad ſuppurationem deducuntur; ſæpè etiam per reſolutionem quaſi diſparent, quod duntaxat accidit iis, quæ mitiſſimi ſunt genii. Ubi ſuppurantur candidæ primò apparent, mox ſenſim flaveſcunt, & exſiccatæ tandem non in lemas coriaceas, nec in denſas cruſtas abeunt, ſed ſub levis ſquamulæ forma excidunt.

Tempus quo ſuppuratio peragitur differt pro ratione primarum peryodûm: ſed lentiſſimè ferè ſemper ubi mitiſſimæ ſunt variolæ. Exſiccationis tempus pari ratione differt.

Hic etiam ſi paucæ ſint & mitiores variolæ, abſunt omnia illa ſymptomata quæ in tertio hoc ſtatu in Epidemicis apparent. Nec mirum, cum nullum ferè pus, nullæ cruſtæ ambitum corporis obſideant. In numeroſis tamen variolis plerumque & illa ſequuntur, ut contigit dictæ puellæ.

§. 29. Materia, quam puſtulæ illæ inſititiæ continent verum perfectumque pus refert: blanda enim, non acris, alba, ſpiſſa, cocta, & æquabilis eſt; ſic ut mirari ſubeat materiem illam ſaniei ſimilem dici quibuſdam. Hanc utcunque optimis hiſce dotibus præditam numquàm ad inſitionem mulier illa adhibet: an

jure, nescio; magis sanè videtur idonea insitioni, quam quæ à vulgaribus variolis sumitur.

§. 30. Deciduis variolarum squamulis nulla remanent stigmata vel foveæ; sed plana, & æqualis spectatur cutis, quam pustulæ obsederant: rubet tamen ut plurimum per diem unum vel alterum. Summum reverà hoc est sequiori sexui beneficium; Formam enim suam hinc non læsum iri certò scire possunt.

§. 31. Pertusa in Insitione loca solent ut plurimùm eadem apparitione qua variolæ in pustulas abire: aliquando statim exsiccantur, variolis tamen per reliquum corpus erumpentibus: sic vulnusculum quod mento mihi inflictum fuerat, arefactum est. Accidit interdum sola insitionis loca tumere, inflammari, & in variolas mutari, nullo alio surgente exanthemate, sæpe inoculationis loca in magna aposthemata excrescunt, quæ ingentem puris copiam effundunt, diuque etiam disparentibus variolis perdurant: nonnumquam etiàm inflammantur, tument, & acutos dolores creant: quæ omnia vel ab acu, acri quodam afflatâ, vel à contagio diriori in parte hærente: vel à loco pertusionis, ut si nervis & tendinibus intertextus; vel à modo vulnerandi accidisse reor. Hinc etiam sæpius hæc mala ad pedes spectantur.

Ex vulneribus faciei meæ adactis tria in pustulas conversa sunt: fronti verò inustum omnium fuit maximum, hinc & stigma reliquit hodie quoque spectandum.

§. 32. Ubi jam exsiccatæ pustulæ exciderunt, integra fruitur salute æger, estque liber à timore variolas contrahendi.

Hæc autem sunt omnia illa (§. 26. ad §. 31.) symptomata quæ hactenus observata sunt in Insititiis variolis.

lis occurrere; quæ ſi conferas cum iis quæ in vulgaribus ſpectantur, leviſſima merito judicabis. Feliciſſimè autem ſemper exculta fuit hæc methodus Byzantii jam antè 40 annos. Eodem illo quo inſitionem paſſus ſum anno (1713.) ſex millia hominum ſe inoculaſſe dicta mulier retulit; nulli tamen eorum funeſti quid accidit, ſed omnes à ſic contractis variolis feliciter evaſere. Narrat D. Timonius invaluiſſe ſemel rumorem binos infantes ex inſitione occubuiſſe, ſed examine facto illos plurimis aliis morbis ægrotaſſe deprehendit.

§. 33. Nemo hactenus, qui variolas per inoculationem contraxit, iisdem amplius laboravit, & ſi epidemicè graſſarentur: idque non unius, ſed 40. annorum experientia Conſtantinopoli confirmat; ſed quod mirum eſt, ii quoque qui duntaxat unam variolam ex inſitione, vel ſola pertuſionis loca in puſtulas mutata, habuere numquàm hoc morbo amplius affecti ſunt. In me (qui 16. tantum puſtulas acquiſiveram) jam ante 9. annos inoculatio exercita fuit: ab eo tempore ſæpius amicos variolis affectos inviſi, & nondum illas de novo contraxi.

§. 34. Dignum ſanè, qui memoretur, caſum judico puellæ cujuſdam, cui prudens mater inoculandas variolas curaverat: illa unicum duntaxat pertuſionis locum tumidum, inflammatum, & varioloſum habuit; cœterum nullam ſentiit ægritudinem. Timuerat mater effectu ſuo vacuam in illa fuiſſe inſitionem, hinc operationem iterari poſt annum juſſit, ſed nulla tum etiam apparuit puſtula, & loca pertuſionis ilico exſiccata ſunt, neque in Variolas abiere. Licet illa jam a tot annis varioloſas conveniat, nondum variolis correpta eſt.

§. 35. Celebrata etiam fuit insitio in hominibus, qui olim epidemicè grassantibus variolis laboraverant, sed pari cum successu ac (§. 34.) nullæ enim repullularunt Variolæ: certo sanè argumento naturam varioloso veneno semel assuetam, non amplius ab eo male affici. Hisce verò positis circà Historiam, Methodum, symptomata, & eventum insitionis, operæ etiam pretium erit paucis inquirere 1°. in modum quo variolas excitat intrusum intrà corpus variolosum contagium 2°. cur hinc benignæ semper & sinè periculo Variolæ prodeant. 3°. tandem cur nulla inurant stigmata.

§. 36. Ut pulchrum & utile rem Physicam certis & indubiis experimentis illustrare; sic turpe & perniciosum recenter observato effectui luxuriantis tantùm ratiocinii vi causam assignare. Id tamen passim & ubique præstant, qui Philosophi nomen venditantes, indignum se putant aliquid in rerum natura geri, cujus nequeant rationem dare: si verò quæ proferunt, omni affectu & præjudicio liber, attentè perpendis, à rei veritate aliena, minimè cum naturâ convenire reperies: non enim illi omnia quæ in dato effectu spectanda sunt accurate perpendunt, sed unum quid, alteri phœnomeno non absimile arripientes, huic statim eandem causam attribuunt. Id reverà & circà inoculationem contigisse, norunt qui de ea conscriptos tractatus perlegerunt. Videntes illi ex pure varioloso venis inserto, febrim & mox variolas oriri: pus illud Fermento, motum febrilem Fermentationi, & exanthemata despumationi assimilarunt, remque acu se tetigisse putant. Ridebit hos sanè qui ex Chemicis novit Fermentationem numquam nisi quibusdam Vegetabilibus contingere, ejusque effectum semper esse

vel

vel ſpiritum inflammabilem, vel liquorem acidum: hinc diutius non immorabor in hac confutandâ ſententia. Ejuſdem farinæ ſunt quæ alii de Effervescentia, ebullitione, & mutata figura globulorum ſanguinis protulere. Ipſe autem contagium varioloſum non aliter quam ratione ſtimuli fortè agere exindè ſuſpicor, quod ipſum ſolidis partibus applicatum nullam illis labem imprimat: miſtum verò ſanguini, ut experimento facto patuit, nullam in ſanguine mutationem creat quatenus perſpicaciſſimi oculi obſervarunt.

§. 37. Ut verò pateat cur variolæ epidemicæ graſſantes ſæpè occidant, Inſititiæ verò numquam; obſervandum epidemicas lethales eſſe vel in primo morbi ſtatu; vel in inflammatorio, & ſubſequente ſuppuratorio. Necant in primo, quia acre nimis, acerbum, & peſtiferum ferè contagium ingentem nimis excitat febrim, quæ ægrum peſſundat; ſæpè tamen mors & in eo contingere poteſt etſi contagium non ita fuerit perniciosum, ſed vires vitæ magnæ ſint, quæ ſe ipſas deſtruunt. In inſititiis Variolis mitiſſimùm ſemper adhibetur contagium: ægri verò ut plurimum juniores ſunt, nondùm adulti; & ſi robuſti, corpus per diætam & medica menta ita diſpoſuere ut non magna movere poſſit bella. Interimunt commmunes variolæ in aliis peryodis ubi toto corporis habitu puſtulis obſeſſo Perſpiratio inhibetur, circulatio prævertitur, & pus abſorbetur: hæc verò in inſititiis occurrere nequeunt, cum pauciſſimæ plerumque ſint numero.

§. 38. Nulla tandem inuruntur cuti ſtigmata; quia materies puſtularum, blanda eſt, non verò acris: ſæpè etiàm quià ſinè ſuppuratione diſparent, inoculatæ variolæ.

FINIS.

ANNEXA.

I.

Ut vitales Functiones à cerebello, corde, & pulmone; Sic Animales à cerebro dependent.

II.

Hinc cerebelli Functio est Vitales, Cerebri vero animales secernere spiritus.

III.

Datur tamen & tertium spirituum genus, quod naturalium vocatur.

IV.

Non omnis chyli copia à venis lacteis absorbetur, sed portio ejus quædam à venis meseraicis imbibitur.

V.

Solo attritu non fit prima Digestio.

VI.

Nullum datur in corpore Fermentum, nulla etiam contingit Fermentatio in nobis, si inchoatam in ventriculo exceperis.